

per *xuies*, DECH III, 534b10).

El nom *juia*, morfològicament anòmal, ha estat reemplaçat en cat. modern per *jueva*, analògic del masculí, tal com *meva* segons *meu* en lloc de l'antic *mia*; igual que en el cas de *meva*, aquest canvi s'anticipà en ross., on ja hem documentat *ju(s)eu*a més amunt en docs. de fi S. XIII i c. 1300; així mateix *juseua* 1296 (RLR v, 90); «Mana lo batle --- que negun *juseu* ni *juseua* no gaus lavar, ni fer lavar, roba ni ruscada --- en dia de festa, en les riberes ---» (ordonaments perpinyanencs de c. 1311, RLR xxix, 55); l'InvLC registra *nòvia juseua* el 1300, *nòvies juzeues* 1347, *judèua* 1371, *joseua* 1377, *ju(h)eu*a 1370 i 1391 (a penes cal indicar que la grafia antiga no permet decidir en quants d'aquests casos això ja significa *-eva*, encara que inicialment degué ser *-eua*).

DERIV. de l'adjectiu ll. JUDAICUS: per via sàvia es prengué *judaic* (*judakich*, 1344, Orden. Palatines del Cerimoniós; *judaycament*, Eixim.). *Judaisme* [1438]. *Judaítzar* [-deitzar, 1496], *judaitzant*. Sota la influència de JUDAEUS, en alguna forma de llatí vulgar tardà s'innovà canviant-ho en JUDÆICUS; del qual, amb la regular evolució diftongant del català (È + palatal > *iei* > *i*, cf. *pits* PECTUS etc.), resultà *juïc*, fem. *juïga*. *Call juïc* o *jubic* apareix en massa en català medieval [Desclot etc.], d'on també noms de lloc com *Vilajuïga* i els dos *Montjuïc* (Barcelona, Girona); però és clar que es va aplicar a qualsevol cosa relativa als jueus: «Tot carnicer cristià o jueu, qui tall carn *juïga*, dins lo call de Barchinona ---», doc. de 1374 (BABL vi, 101; alludint a la carnisseria ritual de *kósher*). Una forma més semblant a la it. *giudeca*, *-ecca* (cf. Angel. Prati, s. v.) tenim en un cat. ant. *judeca*, del qual *AlcM* troba un parell de casos; veg. allà també la *pedra judaiga*.

El nom de la collectivitat judaica (i de la seva residència) es formà amb *-eria*: *ju(d)e-eria* > *jueria*, que és general, almenys des del S. XI (*juheria*, JoMartorell; doc. de 1399; *judaria*, Cròn. del Cerimoniós) i que encara resta vigent com a nom d'antics barris de les nostres ciutats i pobles (vulgarment *juveria* eiv., Pérez Cabrero).¹

Derivats afectius, despectius, diminutius, n'hi ha hagut bastants. *Juerot*. *Juetó* o *juietó* (tots dos ja c. 1400, en el *Rec. d'Eximilis* d'Ag.), amb el qual s'ha jugat en els ambients reaccionaris mallorquins, a base de *xuia* (XULLA), d'on *xuetó* etc. Adjectiu *jue-esc* > *juesc* (o bé *juenescl*). *Juiteria*.

El nom del riu *Jo*eu (*ǵwéu*, cf. *EntreDL* II, 24), que *AlcM* grafia malament i creu idèntic al gentilici *jueu* JUDAEUS, no hi pot tenir res a veure, car la -d- intervocàlica no cau en gascò; la base etimològica ha de ser *jōv-*, potser pre-romana.

¹ Contracció de l'arcaic *jueeria* (amb dues *ee*) sembla ser *Juèria*, nom d'un llogaret de cases i bordes a la Vall de Cardós (veg. la meua monografia de Cardós i Vall Ferrera en el BDC xxiii) amb la recullada d'accent que vaig demostrar normal en els mots amb hiatus pretònic (V. la meua nota sobre BÒRIA acf i en una altra nota del mateix volum xxiii).

Jueverd, V. *julivert* (JULL) *Juga*, *jugada*, *jugadissa*, *jugador*, *-dora*, *jugallós*, *juganer*, *jugar*, *jugarró*, *-arri*, *jugascó*, *jugatejar*, *juguerejar*, *juguerines*, *jugue-rois*, *juguesca*, *juguesta*, *jugueteta*, *juguetejar*, V. *joc Jugular*, V. *jou* *Juí*, *jui*, V. *jutge* *Juia*, *juïc*, V. *jueu* *Juicar*, onomatopeia *Juir*, mala interpretació gràfica de *juyir* grafia antiga de *junyir* *Juitar*, *-ador(a)*, V. *lluïtar*

¹⁰ JUJITSU o JUJUTSU, del japonès, on s'escriu d'aquesta manera però es pronuncia d'aquella. □ 1.ª doc.: DFa.

Jújols, no pas *Jujols*, és el poble del Conflent; ni existeix un ll. *Juliolos* ni l'etimologia d'aquest nom té res de llatí, sinó cèlt. JULIÓ-IALOS (> **Jullújols*, amb haplogogia); ni la terminació té res de llatí ni probablement en té l'arrel.

²⁰ JULEP, de l'àr. *ǵullāb* id., i aquest, del persa *gulāb* 'aigua de roses', compost de *gul* 'rosa' i *ab* 'aigua'. □ 1.ª doc.: S. XIII, Arnau de Vilanova.

El qual parla del *juleb* junt amb l'*agua-ros* (*Anal. Sacra Tarrac.* xxii, p. 8). «Per refrescar les venes hus d'alguns exarops cant sent que fa calor, axí com dels *joleps* e dels violats», en la *Carta d'un gran golaifre eclesiàstic* del Terç d'Eiximenis (NCl. vi, 58); «perdius, gallines, / pollets petits, / *juleps*, sòlits, / ous ab gingebre / ---», JRoig (*Spill*, 2662). Es va popularitzar molt en la medicació i remeieria tradicional, com a beguda confortativa (tant que en castellà, sobretot a Amèrica, passà per metonímia a significar 'reny', 'lassitud', 'sobresalt, esglai', DCEC JULEPE); i encara es mantenia viu el record d'aquesta pràctica c. 1865, com mostra l'escena burlesca del *Cantador* de Pitarra en sentir-se l'espetec d'un tro formidable: «MAN: Uy! Jo de pò 'm fonc / GAN: La seva veu! Sant Josep! / I.: Doncs ja pot pendre un *julep* / que si per cas està ronc / ---» (*Gatades* y S. I, 162). *ǵulāb* i *ǵullāb* es troben ja en àrab, aquest últim, en el nostre RMa., traduït 'xarop' (Dozy, *Gloss.*, 293; *Suppl.* I, 204b).

Juli, m., V. la nota sobre *joliu* etc. a la fi d'EN-JÒLIT *Juliblanç*, *Juliblaui*, V. *jull* *Julifer*, potser grafia d'ultracorrecció apitxada per (t)*xulifer*, que deu ser metàtesi de *Lutxiŕ* = *Luciŕ*

JULIOL, 'setè mes de l'any', abans *jullol* o *juyol*, diminutiu de l'arcaic *juyl*, que provenia del ll. JŪLIUS id.: la major part d'aquests canvis foren causats, o fomentats, pel desig d'evitar la confusió sempre imminent entre el nom dels dos mesos consecutius *juł* i *juy* ll. JUNTUS. □ 1.ª doc.: *juyol*, 1277; *jullol*, 1300; *juliol*, 1284; *juyl*, c. 1400.

⁵⁵ «A honor del Sant Esperit / Ramon ha fenit son escrit, / en Mallorca, dins la Ciutat, / e-l nombre que Déus fo encarnat / mil e tres-cents, e-l mes de *jullol*; / qui és en pecat e exir en vol / ab est escrit ha son poder / ---», forma assegurada per la mesura del vers en la *Medicina de Pecat* de Lluïl (NCl. III, 52.136):¹